

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Josefa Baxy, JUDr. Miluše Doškové, JUDr. Brigity Chrástilové, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci navrhovatele: **ing. J. T.**, zastoupený opatrovníkem Městem Č. K., proti odpůrci: **Státní volební komise** se sídlem Náměstí Hrdinů 3, Praha 4, v řízení o návrhu na neplatnost voleb do Poslanecké sněmovny PČR ve volebním okrsku Dobřany, okres Plzeň – jih, konaných ve dnech 2. a 3. června 2006,

t a k t o :

I. Návrh se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 13. 6. 2006 obdržel Nejvyšší správní soud návrh, brojící proti volbám do Poslanecké sněmovny konaným ve volebním okrsku D. Návrh je odůvodněn tím, že navrhovatelé bylo znemožněno volit s odkazem na jeho nesvéprávnost a že nebyl ani zapsán do příslušného seznamu voličů. Proto žádá, aby soud volby konané v tomto volebním okrsku zrušil s tím, že v nových volbách bude v seznamu voličů i navrhovatel.

Státní volební komise se k tomuto návrhu nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou splnění procesních náležitostí podaného návrhu a v tomto směru zjistil, že návrh byl podán včas. Zároveň soud konstatuje, že návrh sice je formulován jako návrh na neplatnost voleb, z jeho obsahu je nicméně seznatelné, že je podřaditelný i pod návrh na neplatnost volby kandidáta, upravený v ustanovení § 87 odst. 1, 5 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně a doplnění některých dalších zákonů. Z citovaného ustanovení tohoto zákona totiž vyplývá, že soudní přezkum voleb do Poslanecké sněmovny je možný toliko podle ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 247/1995 Sb. Z gramatického znění odst. 2 stejného ustanovení je jasné patrné, že se vztahuje pouze na volby do Senátu Parlamentu České republiky („PČR“). Úpravu obsaženou v odstavcích 3-5 pak nelze racionálně vyložit jinak než tak, že blíže konkretizují odstavce předchozí. To znamená, že odst. 1 a 2 označují předmět řízení a vymezují otázky aktivní legitimace a lhůty k podání návrhu, zatímco odst. 3-5 blíže upravují možné důvody tohoto návrhu. Je tak zřejmé, že úpravu obsaženou v odstavcích 3-5 nelze vnímat jako autonomní, nýbrž pouze ve vztahu ke konkrétně vymezenému předmětu řízení, který provádějí. To ostatně potvrzuje i důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona

č. 204/2000 Sb., kterou byl zákon č. 247/1995 Sb. novelizován a která k ustanovení § 87 uvádí (Poslanecká sněmovna, 2000, III. volební období, tisk č. 585), že „*možnost domáhat se ochrany soudu po provedených volbách se navrhuje upravit samostatně pro Poslaneckou sněmovnu a pro Senát. Při volbách do Poslanecké sněmovny je možno podat návrh na neplatnost volby kandidáta, při volbách do Senátu návrh na neplatnost voleb nebo neplatnost hlasování nebo neplatnost volby kandidáta. Současně se vymezuje okruh subjektů oprávněných tento návrh podat. Jedná se o veškeré případy porušení tohoto zákona, kterým mohlo být narušeno řádné provedení voleb a tím i výsledky voleb nebo hlasování.*“ Proto také nelze požadovat vyslovení neplatnosti voleb do Poslanecké sněmovny jako takových, nýbrž jen neplatnosti volby kandidátů.

K procesní stránce věci je dále nutno uvést, že navrhovatel je veden ve stálém voličském seznamu u Obecního úřadu v K., tzn. v Jihočeském kraji, nicméně v době voleb do Poslanecké sněmovny byl hospitalizován v Psychiatrické léčebně D., tzn. v P. kraji. Navrhovatel je tedy aktivně legitimován k podání návrhu podle ustanovení § 87 odst. 1 zákona č. 247/1995 Sb., přičemž za situace konkurence možnosti volby navrhovatele tam, kde byl veden ve stálém seznamu voličů (J. kraj) a volby v místě svého aktuálního pobytu (P. kraj) zdejší soud dospívá k závěru, že musí mít přednost stav faktický před stavem formálním v tom smyslu, že volič je oprávněn podat svůj procesní prostředek tam, kde skutečně volil, příp. kde tvrdí, že volit chtěl a tato volba byla bezdůvodně znemožněna.

V projednávané věci měl proto Nejvyšší správní soud s ohledem na obsah návrhu za to, že navrhovatel zpochybňuje platnost volby všech kandidátů, zvolených ve volbách do Poslanecké sněmovny v Plzeňském kraji, tzn. tam, kde měl realizovat svoje aktivní volební právo.

Proto soud přistoupil k meritornímu projednání a rozhodnutí návrhu.

Z pravomocného rozsudku Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 20. 12. 2004, č. j. 8 Nc 952/2003 - 257, potvrzeného rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 5. 2005, č. j. 22 Co 830/2005 - 285, vyplývá, že způsobilost navrhovatele k právním úkonům byla omezena tak, že

- není schopen samostatně rozhodovat o nutnosti své léčby včetně hospitalizace,
- není schopen samostatně nakládat s finančními částkami vyššími než 10 000 Kč a nakládat s majetkem vyšší hodnoty než 10 000 Kč,
- není schopen samostatně uzavírat smlouvy o uzavření, změně a skončení pracovního poměru, není schopen samostatně činit podání vůči státním úřadům a orgánům.

Z obsahu zvláštního seznamu voličů pro volby do Poslanecké sněmovny PČR konaných ve dnech 2. a 3. 6. 2006, „uzavřeného“ dne 26. 5. 2006 a vedeného Městským úřadem D., dále plyne, že navrhovatel nebyl zapsán ve zvláštním seznamu voličů, vedeném podle ustanovení § 6 zákona č. 247/1995 Sb.

K dotazu soudu ředitel Psychiatrické léčebny D. MUDr. V. Ž. ve vyjádření ze dne 16. 6. 2006, doplněném přípisem ze dne 20. 6. 2006, sdělil, že „dle zápisů ve zdravotnické dokumentaci pacienta ing. J. T. je nepochybné, že jeho zdravotní stav je dlouhodobě natolik neuspokojivý, že mu neumožňoval činit takový právní úkon jako jsou svobodné volby.“ Proto údaj navrhovatele, které by umožnily jeho zařazení do zvláštního seznamu voličů, nebyly zaslány Městskému úřadu v D.

K těmto vyjádřením opatrovník navrhovatele soudu sdělil, že omezení způsobilosti k právním úkonům se nevztahuje na výkon jeho volebního práva a jakkoliv opatrovník není oprávněn hodnotit zdravotní stav navrhovatele, má na základě obsahu jeho písemností za to, že mu je znám obsah volebního úkonu a že ho proto mohl učinit.

Na základě provedených skutkových zjištění dospěl soud k následujícím právním závěrům.

Podle ustanovení § 2 zákona č. 247/1995 Sb. „*překážkami ve výkonu volebního práva jsou*

- a) *zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu,*
- b) *zbavení způsobilosti k právním úkonům.*“

Podle ustanovení § 6 cit. zákona platí:

„(1) *Zvláštní seznam vede obecní úřad, městský úřad, magistrát, úřad městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města a úřad městské části hlavního města Prahy (dále jen "obecní úřad") pro voliče, který není v jeho územním obvodu přihlášen k trvalému pobytu,) popřípadě nemůže z důvodů uvedených v písmenech b) až d) volit ve volebním okrsku, v jehož stálém seznamu je zapsán, a který*

a) *vykonává v obvodu obce, v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech v obvodu městské části nebo městského obvodu základní nebo náhradní vojenskou službu,*

b) *je v nemocnici, porodnici, sanatoriu, ústavu sociální péče nebo v obdobném ústavu a zařízení, umístěném v obci, v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech v obvodu městské části nebo městského obvodu,*

c) *je v policejní cele, v místě výkonu vazby nebo v místě výkonu trestu odnětí svobody, 5a) umístěném v obci, v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních městech v obvodu městské části nebo městského obvodu,*

d) *volí na voličský průkaz (§ 6a).*

(2) *Do zvláštního seznamu запиše obecní úřad voliče uvedené v odstavci 1 písm. a) na základě údajů příslušného velitele; voliče uvedené v odstavci 1 písm. b) a c) na základě údajů správy příslušného ústavu, objektu nebo zařízení. Údaje předají nejpozději 7 dnů před začátkem hlasování a podle potřeby je aktualizují.*

(3) *Velitel, správa příslušného ústavu, objektu nebo zařízení zašle ve spolupráci s obecním úřadem, který vede zvláštní seznam, obecnímu úřadu v obci, kde je volič zapsán ve stálém seznamu, potvrzení o tom, že tento volič byl nahlášen k zápisu do zvláštního seznamu.*“

Z obsahu citovaných zákonných ustanovení je především patrné, že překážkou výkonu aktivního volebního práva ve volbách do Poslanecké sněmovny není omezení, nýbrž toliko zbavení způsobilosti k právním úkonům. Jak vyplývá ze shora provedené rekapitulace skutkových zjištění, navrhovatel způsobilosti k právním úkonům zbaven nebyl, takže zmíněná překážka ve výkonu volebního práva u něj vůbec nenastala.

Za této situace proto měl být navrhovatel zapsán do zvláštního seznamu voličů, a to na základě údajů poskytnutých Psychiatrickou léčebnou D. Tuto svoji zákonnou povinnost nicméně označené zařízení nesplnilo a v důsledku toho navrhovateli skutečně bylo znemožněno vykonat aktivní volební právo. Důvodem nezapsání navrhovatele do zvláštního seznamu totiž za stávající právní úpravy může být v daném případě pouze zbavení

způsobilosti k právním úkonům a nikoliv vlastní uvážení zdravotnického zařízení, vycházející ze zdravotnické dokumentace. Takovýto postup zdravotnického zařízení je zjevnou svévolí, porušující práva navrhovatele. Jakákoliv omezení práv pacienta je totiž nutno vnímat velmi restriktivně a samotná skutečnost, že fyzická osoba je omezena ve svojí způsobilosti k právním úkonům a nachází se v psychiatrické léčebně, ještě neznamená, že je vystavena svévolnému posouzení lékařů, zda bude moci vykonat svoje aktivní volební právo. Takový postup by protičel základním atributům demokratického právního státu, založeného na primátu občana nad státem.

Nejvyšší správní soud rovněž připomíná, že všeobecnost volebního práva je zaručena čl. 21 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (obdobně viz čl. 25 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech), který umožňuje zákonem stanovit podmínky výkonu volebního práva. Zbavení způsobilosti k právním úkonům proto již nemůže představovat ex lege stanovený důvod pro zbavení volebního práva, jak tomu bylo v minulosti (viz např. císařské nařízení č. 207/1916 ř. z., řád o zbavení svéprávnosti nebo § 2 odst. 2 zákona č. 47/1990 Sb., o volbách do Federálního shromáždění), nýbrž představuje toliko omezující podmínku pro jeho výkon.

Nejvyšší správní soud tak dospívá k závěru, že v projednávané věci skutečně došlo k porušení zákona č. 247/1995 Sb. Zároveň však platí, že podle ustanovení § 87 odst. 5 tohoto zákona návrh na neplatnost volby kandidáta může podat navrhovatel, má-li za to, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který mohl ovlivnit výsledek volby tohoto kandidáta. Jak vyplývá z dikce tohoto ustanovení a ze samotného smyslu předmětného právního institutu, za základní předpoklady vyhovění tomuto typu volební stížnosti je – v obecné rovině – nutno označit především tři následující: (1.) protizákonnost, tzn. porušení některých ustanovení zákona č. 247/2005 Sb.; (2.) vztah mezi touto protizákonností a zvolením kandidáta, jehož zvolení je napadeno volební stížností a (3.) zásadní intenzitu této protizákonnosti, která ve svých důsledcích musí přinejmenším výrazně zpochybňovat volbu předmětného kandidáta. Jinak řečeno, tato intenzita musí v konkrétním případě dosahovat takového stupně, že je možno se důvodně domnívat, že pokud by k protizákonnému jednání nedošlo, nebyl by tento kandidát zřejmě vůbec zvolen. Zjednodušeně řečeno tedy tato intenzita způsobuje „zatemnění“ volebních výsledků, tzn. jejich zásadní zpochybnění.

V projednávané věci tak je nutno především konstatovat, že navrhovatel vůbec nezpochybňuje volbu některého konkrétního kandidáta a svoji argumentaci omezuje na znemožnění výkonu svého aktivního volebního práva. Jakkoliv však je tato argumentace důvodná a vůči navrhovateli postupovala Psychiatrická léčebna D. skutečně protizákonným způsobem, nelze v této nezákonnosti spatřovat vztah ke zvolení kteréhokoliv kandidáta v P. kraji, kde měl navrhovatel svoje volební právo vykonat, a zmíněné porušení volebního zákona není – celkově nazíráno – natolik intenzivní, aby mohlo jakkoliv „zatemňovat“ konečné volební výsledky, ať by již navrhovatel hlasoval pro kteroukoliv kandidující volební stranu. Jak totiž vyplývá ze Zápisu o výsledku voleb do Poslanecké sněmovny (publikován v H. dne 6. 6. 2006), mezi žádnou z volebních stran nebyl zjištěn tak těsný rozdíl odevzdaných hlasů, aby se přiznání jednoho hlasu navíc jakkoliv projeвило na zisku jakéhokoliv mandátu.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud připomíná, že zákon č. 247/1995 Sb. neumožňuje provést opakované hlasování jen v některém volebním okrsku, jak požaduje navrhovatel, a dokonce ani v některém volebním kraji. Tato nemožnost není náhodná a nepředstavuje ani opomenutí zákonodárce, nýbrž je logickým důsledkem volebního systému do Poslanecké

sněmovny, kdy pro určení počtu poslanců ve volebních krajích je rozhodná volební účast (§ 48 odst. 2 zákona č. 247/1995 Sb.). Zásadní zpochybnění této volební účasti v některém z krajů by proto ani nemohlo být systémově řešitelné novými volbami v tomto kraji, nýbrž pouze a jedině novými volbami do celé Poslanecké sněmovny.

Jakkoliv tedy Nejvyšší správní soud v projednávané věci v jednání Psychiatrické léčebny D. shledal shora popsané protizákonné pochybení, nemohlo se toto pochybení nikterak projevit na zákonnosti volby některého ze zvolených kandidátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v P. kraji.

Proto soud dospěl k závěru, že podaná volební stížnost není důvodná.

Ze všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud podaný návrh zamítl, a to bez nařízení jednání (§ 89 odst. 5 s. ř. s.).

Podle ustanovení § 93 odst. 4 s. ř. s. nemá na náhradu nákladů řízení žádný z účastníků právo.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. června 2006

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu